

ҚОНУН ДАР БОРАИ ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

(Қонун аз 30.07.2007с. № 334,
аз 26.03.2009с. № 491)

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва иқтисодии таҳсилоти ибтидоии касбиро муайян намуда, фаъолияти субъектҳои сохторҳои таълимию истеҳсолии Ҷумҳурии Тоҷикистонро, ки ба таъмини ҳуқуқи шаҳрвандон ҳангоми гирифтани касб, тайёр намудан, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кадрҳо дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ равона карда шудаанд, танзим менамояд (Қонун аз 30.07.2007с. № 334).

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:
-маълумоти ибтидоии касбӣ - қонегардонии мақсадноки талаботи шаҳрвандон тавассути таълим, ки қисмҳои таркибии он метавонанд таълими кадрҳо, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси шаҳрвандоне бошанд, ки маълумоти ибтидоии касбӣ надоранд;
-муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ - муассисае, ки чараёни таълим як ё якчанд барномаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбиро амалӣ намуда, нигоҳдошт ва тарбияи хонандагонро таъмин менамояд.

Моддаи 2. Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи маълумоти ибтидоии касбӣ

Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи маълумоти ибтидоии касбӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Самтҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ

Ҷумҳурии Тоҷикистон соҳаи маълумоти ибтидоии касбиро афзалиятнок эълон менамояд. Самтҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ аз инҳо иборатанд:

- хусусияти башардӯстона ва демократӣ доштани таълим ва тарбия;
- муттасилӣ ва пайдарпай;

- дастрас будани маълумоти ибтидоии касбӣ, мутобиқшавии системаи маълумоти ибтидоии касбӣ ба сатҳ, хусусиятҳои инкишоф ва тарбияи касбии хонандагон;

- хусусияти дунявӣ доштани системаи маълумоти ибтидоии касбӣ;

- хусусияти демократии давлатию ҷамъиятии идораи системаи маълумоти ибтидоии касбӣ;

- дастгирии маърифатнокӣ ва истеъдод.

Дар муассисаҳои таълимии соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ, мақомоти идораи соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ ба таъсис ва фаъолияти сохторҳои ташкилии ҳизбҳои сиёсӣ ва ташкилотҳои динӣ иҷозат дода намешаванд.

Моддаи 4. Кафолатҳои давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ

Бо мақсади амалӣ намудани сиёсати давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ ва тайёрии касбӣ давлат ба шахрвандоне, ки маълумоти умумии асосӣ ё маълумоти миёнаи умумиро гирифтаанд, ҳуқуқи гирифтани маълумоти ибтидоии касбиро кафолат медиҳад.

Дар муассисаҳои таълимии давлатӣ мутобиқи талаботи стандарти давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ба шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон кафолати бепул гирифтани маълумоти касбӣ дода мешавад, агар шахрванд сатҳи маълумоти мазкурро бори аввал гирад. Хонандагони ятим метавонанд касбӣ дуҷуми маълумоти ибтидоии касбиро бепул гиранд.

Ба шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои интихоби озодонаи муассисаи таълимӣ, инчунин шаклҳои гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ кафолат дода мешавад.

Моддаи 5. Оинномаи муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

Оинномаи муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ дар маҷлиси умумии муҳандисону педагогҳои муассисаи таълими қабул ва аз ҷониби муассис тасдиқ карда мешавад.

Дар оинномаи муассисаи таълими бо тартиби ҳатмӣ: ном, маҳалли ҷойгиршавӣ (суроғай ҳуқуқӣ ва воқеӣ), вазъи ҳуқуқии муассисаи таълимӣ, муассис, шакли ташкилию ҳуқуқии муассисаи таълимӣ, мақсадҳои ҷараёни таълим, навъ ва намудҳои барномаҳои татбиқшавандаи таълимӣ, сохтори фаъолияти молиявӣ ва хоҷагии муассисаи таълимӣ ва тартиби идораи муассисаи таълимӣ нишон дода мешаванд.

Он қисмати оинномаи муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ, ки бо қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим нагардидааст, аз тарафи муассисаи таълими мустақилона таҳия гардида, аз ҷониби муассис тасдиқ карда мешавад.

Ҳангоми зарурати танзими самтҳои фаъолияти дар моддаи мазкур зикргардидаи муассисаи таълими тавассути санадҳои дигари дохилии

онҳо ҳамчун илова ба оинномаи муассисаи таълими бояд ба қайд гирифта шаванд.

Санадҳои дохилии муассисаи таълими муҳолифи оинномаи он буда наметавонанд.

БОБИ 2. СИСТЕМАИ МАЪЛУМОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

Моддаи 6. Системаи маълумоти ибтидоии касбӣ

Ба системаи маълумоти ибтидоии касбӣ дохил мешаванд:

- системаи барномаҳои муттасили таълимӣ ва стандартҳои давлатии таълимии маълумоти миёна, умумӣ ва маълумоти ибтидоии касбӣ;
- шабакаи муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбии амалкунандаи дорои шакл, навъ ва намудҳои гуногуни ташкилию ҳуқуқӣ;
- системаи мақомоти идораи маълумоти ибтидоии касбӣ ва муассисаҳо, ташкилоту корхонаҳои тобеи он.

Моддаи 7. Сохтори системаи маълумоти ибтидоии касбӣ

Ба муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ инҳо мансуб мебошанд:

- омӯзишгоҳҳои касбӣ-техникӣ;
- литсейҳои касбӣ;
- марказҳои таълимии шуғли аҳоли;
- марказҳои иҷтимоию соҳибкорӣ;
- комплексҳои таълимӣ-истеҳсолӣ.

Муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ метавонанд дар асоси бепул ва шартномавӣ (пулакӣ) фаъолият кунанд.

Моддаи 8. Стандартҳои давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ

Маълумоти ибтидоии касбӣ дар доираи стандартҳои ягонаи давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегарданд, амалӣ карда мешавад.

Стандартҳои давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ иборатанд аз:

- талаботи умумӣ ба барномаҳои асосии маълумоти ибтидоии касбӣ;
- талабот ба ҳадди ақали ҳатмии мундариҷаи барномаҳои асосии маълумоти ибтидоии касбӣ, ба шартҳои татбиқи онҳо, аттестатсияи чамбастии ҳатмкунандагон ва сатҳи омодагии онҳо мутобиқи ҳар як касб;
- мӯҳлатҳои аз худ намудани барномаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ;
- ҳаҷми ҳадди ниҳии сарбории таълимии таълимгирандагон.

Моддаи 9. Барномаҳои таълимии касбии маълумоти ибтидоии касбӣ

Барномаҳои таълимии касбии зерини маълумоти ибтидоии касбӣ дар муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ муттасил ва зина ба зина татбиқ карда мешаванд:

- барномаи ягонаи якҷояшудаи маълумоти умумӣ ва касбӣ дар заминаи маълумоти асосии умумӣ (синфи 9) бо мӯҳлати таҳсил на камтар аз 3 сол;

- маълумоти ибтидоии касбӣ дар заминаи маълумоти асосии умумӣ (синфи 9) бидуни гирифтани маълумоти миёнаи (пурраи) умумӣ бо мӯҳлати таҳсили 1 - 2 сол;

- маълумоти ибтидоии касбӣ дар заминаи маълумоти миёнаи (пурраи) умумӣ (синфи 11) бо мӯҳлати таҳсили 1-2 сол;

- тайёрии касбӣ, маълумоти иловагии касбӣ, аз ҷумла бозомузӣ ва такмили ихтисос бо мӯҳлати таҳсили то 1 сол.

Дар муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ барномаҳои якҷояшудаи маълумоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, бо мӯҳлати 3-4 сол низ метавонанд татбиқ карда шаванд.

Зарурати татбиқи барномаҳои якҷояшудаи таълимии маълумоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ аз тарафи мақомоти идораи давлатии маълумоти касбӣ мутобиқи талаботи бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Барномаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ метавонанд зина ба зина сохта шаванд. Баробари ба охир расидани ҳар як зина имтиҳоноти хатмкунӣ пешбинӣ шудааст, ки супоридани онҳо ба хонанда ҳуқуқ медиҳад, ҳуҷҷати намунаи давлатиро гирад ва тибқи таҳассусӣ дар давраи таҳсили ҳар як зина гирифтааш кор кунад.

Бо хоҳиши худ хонанда метавонад таҳсилро дар зинаҳои минбаъда идома диҳад. Дар ҳар як зинаи минбаъдаи таҳсил хонанда донишҳои махсус, маҳорату малакаи сатҳи нисбатан баландтари касб ва таҳассусро соҳиб мешавад. Ихтисори мӯҳлатҳои таълим аз рӯи зинаҳо низ иҷозат дода мешавад.

Шахсони ҳуҷҷатҳои намунаи давлатии маълумоти ибтидоии касбиро соҳибгардида, инчунин барномаҳои маълумоти ибтидоӣ ва миёнаро омӯхта ҳуқуқ доранд аз рӯи барномаҳои кӯтоҳмуддат дар муассисаҳои маълумоти миёнаи касбӣ ва маълумоти олии касбӣ мутобиқ намуди тайёрии касбӣ таҳсил намоянд.

Моддаи 10. Шаклҳои гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ

Хонандагон барномаҳои касбии таълимии маълумоти ибтидоии касбиро метавонанд дар шаклҳои рӯзона, шабона, ғоибона ва экстернат аз худ намоянд. Ба яққоя кардани шаклҳои гуногуни гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ ва бозомӯзии касбӣ иҷозат дода мешавад.

Номгӯи касбҳое, ки аз рӯи онҳо гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ дар шакли экстернат иҷозат дода намешавад, аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Хамаи шаклҳои гирифтани маълумоти ибтидоии касбӣ аз рӯи барномаи мушаххаси таълимӣ бояд дар доираи стандартҳои ягонаи давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ анҷом дода шаванд.

Шахсоне, ки дар муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбии аккредитатсияи давлатӣ надошта таҳсил намуда, онҳоро бомуваффақият хатм намудаанд, барои аттестатсияи байнифосилавӣ ва чамбастӣ дар муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбии аккредитатсияи давлатӣ дошта бо шартҳои экстернат ҳуқуқ доранд.

Ба шахсоне, ки таҳсилро тибқи барномаҳои таълимии касбии маълумоти ибтидоии касбӣ хатм намудаанд ва аз аттестатсияи чамбастӣ гузаштаанд, дар хусуси сатҳи дахлдори таҳсил ҳуҷҷатҳои намунаи давлатии дорой нишонаи расмии Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешаванд.

Моддаи 11. Таълими касбӣ, бозомӯзии шахрвандони бекор ва машғули кор набудагон

Таълими касбӣ ва бозомӯзии шахрвандони бекор ва машғули кор набудагон дар курсҳои кӯтоҳмуддати марказҳои таълимӣ ва иҷтимоию соҳибкорӣ, инчунин дар заминаи муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ мувофиқи талаботи бозори меҳнат ва тибқи меъёрҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 12. Намудҳо ва категорияҳои муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

Маълумоти ибтидоии касбиро дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ё дар муассисаҳои дигари таълимӣ, гирифтани мумкин аст (Қонун аз 30.07.07с. № 334).

Ба муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ инҳо мансуб мебошанд:

- омӯзишгоҳҳои касбӣ-техникӣ, ки дар онҳо барномаҳои касбии таълимии маълумоти ибтидоии касбии таъминкунандаи ба даст овардани касбу таҳассусе, ки барои фаъолияти мустақилонаи меҳнатӣ кифояанд, амалӣ карда мешаванд. Омӯзишгоҳҳои касбӣ-техникӣ намуди асосии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ба ҳисоб мераванд;

- литсейҳои касбӣ, ки дар онҳо барномаҳои касбии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ва барномаҳои якҷояшудаи маълумоти ибтидоӣ ва миёнаи касбие татбиқ мешаванд, ки ба даст овардани касбӣ сатҳи баланди ихтисос ва дар асоси озмун гирифтани маълумоти миёнаи касбиरो таъмин месозанд;

- маркази таълимии шуғли аҳоли, комбинатҳои таълимию дарсомӯзӣ, марказҳои таълимию истеҳсоли ва дигар муассисаҳои таълимии сатҳи мазкур, ки дар онҳо тайёрии касбӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси кадрҳои коргарӣ, малакаҳои меҳнати иҷроӣ корҳои муайян ё гурӯҳи корхоро зуд аз худ намудани таълимгиранда анҷом дода мешавад ва баланд намудани сатҳи таълимиро пешбинӣ намекунад;

- маркази иҷтимоию соҳибкорӣ - корхонаи воҳид (корхонаи давлатии дорои ҳуқуқҳои пешбурди хоҷагидорӣ), ташкил ва таҳияи барномаҳоро оиди мутобиқшавии аҳоли ба бозори меҳнат, мусоидат кардан ба шуғл тавассути тамоюли касбӣ, таълим ва бозомӯзии аҳолиро амалӣ намуда, фаъолияти худро дар асоси тиҷорат ба сифати объекти мустақили хоҷагидор иҷро менамояд.

Барои шахсоне, ки ба шароити махсуси таҳсил ва таълим эҳтиёҷ доранд, муассисаҳои махсуси маълумоти ибтидоии касбӣ - омӯзишгоҳҳои махсуси касбӣ таъсис дода мешаванд. Муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ давлатӣ ва ғайридавлатӣ шуда метавонанд.

Моддаи 13. Тартиби таъсисдиҳӣ, азнавташқилдиҳӣ ва барҳамдиҳии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

Муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти ваколатдори он бо тартиби дархост ва бо мувофиқаи мақомоти ҳокимияти иҷроия дар маҳалҳо тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода, аз нав ташкил карда ва барҳам дода мешаванд.

Тартиби таъсисдиҳӣ, азнавташқилдиҳӣ ва барҳамдиҳии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбии ғайридавлатӣ мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда мешаванд.

Моддаи 14. Аттестатсия, аккредитатсияи муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва иҷозатномадиҳии фаъолияти онҳо (Қонун аз 30.07.07с. № 334)

Аттестатсия, аккредитатсияи муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва иҷозатномадиҳии фаъолияти онҳо мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад (Қонун аз 30.07.07с. № 334).

Моддаи 15. Идоракунии муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ

Муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ мутобиқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон ва оинномаи муассисаи таълимӣ дар асоси таносуби принципҳои яккасардорӣ ва коллегиялӣ идора карда мешавад.

Муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ чараҳои таълим, интихоб ва ҷобачогузори кадрҳо, фаъолияти молиявӣ хоҷагӣ ва ғайраро дар доираи муқаррарнамудаи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон ва оиннома амалӣ менамояд.

Фаъолияти муассисаҳои таълимии ғайридавлатии таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар қисмати риояи стандартҳои давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ аз ҷониби Ҳукумати Қумҳурии Тоҷикистон ё мақоми ваколатдори он танзим карда мешавад.

БОБИ 3. СУБЪЕКТҲОИ ФАЪОЛИЯТИ ТАЪЛИМИИ ТАҲСИЛОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ, ҲУҚУҚ ВА ӮҲДАДОРИҲОИ ОНҲО

Моддаи 16. Хонандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ

Хонандагони муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ шахсоне мебошанд, ки бо тартиби муқарраргардида барои таҳсил ба муассисаи таълимӣ қабул гардидаанд.

Хонандагон дар давраи таҳсил ба таъминоти моддӣ аз рӯи меъёрҳои муқаррарнамудаи Ҳукумати Қумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

Ба хонандагон дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ овардан ва истифода бурдани телефонҳои мобилӣ манъ аст (Қонун аз 26.03.2009с. №491).

Давраи таҳсили хонандагон дар муассисаи таълимии таҳсилоти ибтидоии касбии шакли рӯзона ба собиқаи умумии корӣ ва муттассили меҳнатӣ дохил мешавад.

Моддаи 17. Кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ ва талабот нисбати онҳо

Ба кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ инҳо дохил мешаванд: маъмурият, омӯзгорон, устоҳои калон, устоҳои (инструкторҳои) таълими истеҳсолӣ, мураббӣён, методистҳо ва дигар кормандоне, ки чараҳои таълим ва тарбияро амалӣ менамоянд.

Дар муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ бо фаъолияти муҳандисию педагогӣ он шахсоне машғул шуда метавонанд, ки дорои маълумоти миёнаи касбӣ ё маълумоти олии касбӣ, малакаҳои зарурии касбӣ ва таҳассус аз рӯи ихтисос, тайёрии амалии касбӣ бошанд; инчунин шахсоне, ки дар соҳаҳои иқтисодӣ таҷрибаи кории истеҳсолӣ ва сифатҳои баланди ахлоқӣ дошта бошанд.

Ба кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ дар раванди таълим истифода бурдани телефонҳои мобилӣ манъ аст (Қонун аз 26.03.2009с. №491).

Муносибатҳои меҳнати кормандони муҳандисию педагогӣ тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ танзим карда мешаванд. Муқаррароти шартнома (қарордод) бо Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим карда мешаванд.

Давлат барои кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоии касбӣ на камтар аз як маротиба дар панҷ сол такмили ихтисоси бепулро кафолат медиҳад.

Такмили таҳассуси кормандони муҳандисию педагогӣ метавонад инчунин тибқи шартномаҳои басташудаи шахсони воқеӣ ва (ё) ҳуқуқӣ бо донишқадаҳои такмили ихтисос, муассисаҳои олии таълимӣ ва ташкилот ё муассисаҳои илмӣ аз ҳисоби маблағи шахсони воқеӣ ва (ё) ҳуқуқӣ анҷом дода шавад.

Талабот ба кормандони муҳандисию педагогӣ ба воситаи тавсифномаҳои таҳассуси, ки бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудаанд, муайян карда мешавад.

Бо мақсади такмили фаъолияти муҳандисию педагогӣ, интихоб ва ҷобачогузори кадрҳо, таъмини мутобиқати онҳо бо вазифаи ишғолкардашон, ҳавасмандгардонии рушди сатҳи касбӣ, такмили сифат ва самаранокии кор, мунтазам дар панҷ сол як маротиба аттестатсияи кормандони системаи маълумоти ибтидоии касбӣ гузаронида мешавад.

Тартиб ва шартҳои гузаронидани аттестатсияи кормандони муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ тибқи қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд.

Ба фаъолияти муҳандисию педагогӣ дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ шахсоне роҳ дода намешаванд, ки ба онҳо ин фаъолият бо ҳукми суд ё бо нишондодҳои тиббӣ, ки номгуӣ онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд, манъ карда шудааст.

Моддаи 18. Ҳуқуқ ва ўхдадориҳои кормандони муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ

Кормандони муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ барои иштирок дар идораи муассисаи таълимӣ, ҳифзи шаъну эътибори касбии худ, таъмини шароити зарурӣ барои фаъолияти касбӣ, такмили таҳассус бо тартиби муқарраргардида, ташаббуси педагогӣ ва паҳн намудани таҷрибаи худ, интихоби озодонаи шаклҳо, усулҳо ва тарзҳои самараноки таълим ҳуқуқ доранд.

Ҳангоми иҷрои ўхдадориҳои касбӣ, кормандони муҳандисию педагогӣ барои интихоби озоди истифодаи усули таълиму тарбия, дастурҳои таълимӣ, маводҳо, китобҳо ва усулҳои баҳодихии дониши хонандагон ҳуқуқ доранд.

Сарбории таълимии корманди муҳандисию педагогии муассисаи таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ, ки дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ нишон дода шудааст, бо ҳадди ниҳоии муайяннамудаи шакл ва намуди дахлдори муассиса маҳдуд карда мешавад.

Ўхдадориҳои кормандони муҳандисию педагогии муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ аз инҳо иборатанд:

-таъмини татбиқи сифатноки стандарти давлатии таълим, ташаккули сифатҳои ахлоқию эстетикӣ ва шахрвандӣ;

-таъмини аз худ намудан ва иҷрои барномаҳои таълимӣ дар сатҳи хатмии талаботи давлатӣ аз тарафи хонандагон;

-риояи одоб ва ахлоқи педагогӣ, эҳтироми ҳуқуқ ва шаъни хонандагон;

-хонандагонро аз шаклҳои зуроварии ҷисмонӣ рӯҳӣ муҳофизат намудан, ҷиҳати пешгирии истеъмоли маводи нашъадор ва машрубот бо онҳо қор бурдан.

БОБИ 4. МАЪЛУМОТИ ИБТИДОИИ КАСБИИ ШАХСОНЕ, КИ БО ҲИФЗИ МАХСУСИ ИҶТИМОӢ ТАЪМИН КАРДА МЕШАВАНД

Моддаи 19. Категорияи шахсоне, ки бо ҳифзи махсуси иҷтимоӣ таъмин карда мешаванд

Ба шахсоне, ки мутобиқи Қонуни мазкур бо ҳифзи махсуси иҷтимоӣ таъмин карда мешавад, инҳо дохил мешаванд:

- маъҷубон, ятимон ва ноболиғоне, ки бе сарпарастии волидайн мондаанд;

- хонандагони муассисаҳои махсуси таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ;

- хонандагони муассисаҳои таълимии касбии соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ;

- муҳочирони иҷборӣ, ки дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбии ҷумҳурӣ таҳсил менамоянд.

Моддаи 20. Таъмини таҳсили маъюбон

Давлат ба маъюбони модарзод, шахсоне, ки дар натиҷаи ярадоршавӣ ва чароҳатҳо маъюб гардидаанд, мутобиқи хоҳиши онҳо ва тавсияномаҳои меҳнатии комиссияи экспертии тиббию меҳнатӣ (КЭТМ) ҳуқуқҳои имтиёзноро барои дохил шудан ба муассисаҳои таълимии давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ барои омӯхтани касбҳо кафолат медиҳад.

Моддаи 21. Таъмини ҳуқуқи یتимон, ноболиғони бе сарпарастии волидайн монда ва муҳочирони иҷборӣ, ки дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ таҳсил менамоянд

Давлат ба یتимон, ноболиғони бе сарпарастии волидайн монда ва муҳочирони иҷборӣ барои дохил шудан ба муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ҳуқуқҳои имтиёзноро медиҳад.

Дар давраи таҳсил дар муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ давлат хароҷоти иловагиро барои таълим ва таъмини онҳо ба зимма мегирад.

Моддаи 22. Таъмини ҳуқуқи хонандагони муассисаҳои таълимии махсуси маълумоти ибтидоии касбӣ

Барои шахсоне, ки ба шароити махсуси таълимӣ эҳтиёҷ доранд, муассисаҳои таълимии махсуси маълумоти ибтидоии касбӣ таъсис дода мешаванд.

Давлат мутобиқи ихтисоси муассисаҳои махсуси таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ба хонандагони муассисаҳои махсуси таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ҳуқуқи идома додани маълумоти умумӣ ё таълими касбиро кафолат медиҳад.

Шахсоне, ки дар муассисаҳои махсуси ибтидоии касбӣ ба гирифтани маълумоти касбӣ фурсат наёфтаанд, барои давом додани таҳсил дар курси дахлдори муассисаҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ ҳуқуқ доранд.

Моддаи 23. Таълими наврасони маъюби дорои нуқсонҳои инкишофи ҷисмонӣ ва кӯдакони маъюб

Барои таълим, тарбия ва табобати наврасони маъюби дорои нуқсонҳои инкишофи ҷисмонӣ ва кӯдакони маъюб муассисаҳои махсуси таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ таъсис дода мешаванд.

Хонандагони муассисаҳои махсуси давлатии таълимӣ дар таъминоти пурраи давлат мебошанд.

БОБИ 5. ИДРАИ СИСТЕМАИ МАЪЛУМОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

Моддаи 24. Мақомоти идораи давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мақомоти дахлдори давлатиро ваколатдор менамояд, ки идораи маълумоти ибтидоии касбӣ, татбиқи сиёсати давлатро дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ, тарбияи кадрҳо, бозомӯзӣ, такмили ихтисос, инчунин таълим ва бозомӯзии аҳолии калонсоли машғули корнабударо мутобиқи талаботи бозори меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ намояд.

Моддаи 25. Назорати давлатии сифати маълумоти ибтидоии касбӣ

Назорати давлатии сифати маълумоти ибтидоии касбӣ ба таъмини сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ, баланд бардоштани сифати тайёркунии мутахассисон, истифодаи дурусти маблағҳои бучети давлатӣ, ки барои маблағгузори муассисаҳои таълимии системаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ ҷудо шудаанд, равона карда мешавад.

Назорати давлатии сифати маълумоти ибтидоии касбиро мақомоти ваколатдори давлатӣ дар ин соҳа тибқи ҳамин Қонун ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом медиҳад.

БОБИ 6. МУНОСИБАТҲОИ ИҚТИСОДӢ ДАР СОҲАИ МАЪЛУМОТИ ИБТИДОИИ КАСБӢ

Моддаи 26. Маблағгузори маълумоти ибтидоии касбӣ

Тартиби умумии маблағгузори муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим карда мешавад.

Манбаи асосии маблағгузори фаъолияти таълимию истеҳсоли ва хоҷагӣ, рушди иҷтимоии муассисаҳои таълими маблағҳои бучети давлатӣ, корхонаҳо, ташкилотҳо ва дигар манбаҳо мебошанд.

Маблағгузори муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ метавонад бо маблағҳои зерини ғайрибучетӣ пурра карда шавад:

- даромади фаъолияти истеҳсоли;
- хизматрасонии таълими пулакӣ;
- маблағи корфармоён, корхонаҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ;
- маблағи мақомоти хадамоти шуғли аҳоли;
- маблағи сарпарастон ва дигар маблағҳои, ки ба қонунгузори ҷорӣ муҳолифат намеkunанд;
- маблағи шахсии хонандагон ва волидайнӣ онҳо.

Тайёр намудани мутахассисон дар муассисаҳои ғайридавлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ метавонад мутобиқи меъёрҳои давлатӣ аз лаҳзаи аккредитатсияи давлатӣ гирифташуда ва ҳангоми мавҷуд

будани супориши давлатӣ чихати тайёр намудани кадрҳо аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ карда шавад.

Маблағгузори тайёрии касбӣ, бозомӯзӣ ва такмили ихтисоси коргарон, хизматчиён ва шахрвандони бекор аз ҳисоби маблағи корхонаҳо, муассисаю ташкилотҳои манфиатдор, инчунин аз ҳисоби маблағи ҳадамоти шуғли аҳоли анҷом дода мешаванд.

Моддаи 27. Хизматрасонии иловагии таълими пулакӣ ва дигар хизматрасониҳои муассисаҳои таълимии системаи маълумоти ибтидоии касбӣ

Муассисаҳои таълимии давлатӣ ҳуқуқ доранд ба аҳоли, корхонаҳо, ташкилоту муассисаҳо, ба таври шартномавӣ (пулакӣ) ва хизматрасонии иловагии таълимро аз рӯи барномаҳои иловагии таҳсил, дарсомӯзи дар курсҳои махсус ва силсилаи фанҳо, репетитори, машғулиятҳо бо хонандагон ба омӯзиши амиқи касбҳо ва дигар хизматрасониҳо, ки барномаҳои дахлдор ва стандартҳои таълимии давлатии маълумоти ибтидоии касбӣ пешбинӣ намекунанд, расонанд.

Муассисаҳои таълимии ғайридавлатии маълумоти ибтидоии касбӣ ҳуқуқ доранд, ки аз хонандагон барои хизматрасониҳои таълимӣ, аз ҷумла барои таҳсил дар доираи стандартҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ маблағ рӯёнданд, ки он ҳамчун соҳибкорӣ баррасӣ намешавад, агар даромади аз он ба даст оварда шуда, барои ҷуброни хароҷоти таъмини ҷараёни таълим, аз ҷумла барои музди меҳнат, инкишоф ва такмили он дар муассисаҳои таълимии маълумоти ибтидоии касбӣ равона гардида бошад.

Муносибати муассисаи ғайридавлатии таълимӣ ва таълимгиранда, волидайнӣ он (намояндагони қонунӣ) ба воситаи шартнома, ки сатҳи таълим, мӯҳлати таҳсил, ҳаҷми пардохти таҳсил ва дигар шароитҳоро муайян мекунад, танзим карда мешавад.

Хизматрасонии таълимии шартномавӣ (пулакӣ) наметавонад ба ҷои ҷаъолияти таълимӣ, ки аз ҳисоби буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешавад, амалӣ гардад.

БОБИ 7. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 28. Ҳамкории байналмилалӣ ва ҷаъолияти иқтисодии хориҷӣ

Муассисаҳои маълумоти ибтидоии касбӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, ҳуқуқ доранд дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ робитаҳои байналмилалиро анҷом диҳанд.

Моддаи 29. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи маълумоти ибтидоии касбӣ вайрон менамоянд, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 30. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода мешавад.

**Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. Раҳмонов**

**аз 22 апрели соли 2003 № 21
ш. Душанбе**